

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ / ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ

Χρήσιμα στοιχεία θεωρίας:

Ο μαθητής για να κατανοήσει τις ερωτήσεις αυτές και να απαντήσει θα πρέπει να γνωρίζει ότι:

- Οι πτώσεις δείχνουν τη σχέση που μπορεί να έχουν οι ονοματικές φράσεις μεταξύ τους.
 - Όταν η ονοματική φράση (ουσιαστικό) που προσδιορίζει μια άλλη βρίσκεται στην ίδια πτώση με αυτή, τότε ονομάζεται **ομοιόπτωτος προσδιορισμός** (π.χ. «Είναι ο φίλος του, ο Αλέξης»). Αντίθετα, όταν βρίσκεται σε διαφορετική πτώση, ονομάζεται **ετερόπτωτος προσδιορισμός** (π.χ. «Είναι ο φίλος του αδερφού μου»).
 - Οι **ετερόπτωτοι προσδιορισμοί** είναι συνήθως σε πτώση **γενική**, η οποία μπορεί να δηλώνει:
 - ◆ **Τον κτήτορα** («Το αυτοκίνητο του πατέρα μου»).
 - ◆ **Το δράστη** μιας ενέργειας και ονομάζεται **γενική υποκειμενική** («Ακούγεται το σφύριγμα του ανέμου»).
 - ◆ **Τον αποδέκτη** μιας ενέργειας και ονομάζεται **γενική αντικειμενική** («Οι νέοι είναι συντελεστές προόδου»).
 - ◆ **Τον τόπο** («Το κρασί της Δήμνου είναι εξάισιο»).
 - ◆ **Το χρόνο** («Τα επιτεύγματα του αιώνα μας είναι θαυμαστά»).
 - ◆ **Τις διαστάσεις** («Έχτισε σπίτι με συνολική έκταση διακοσίων τετραγωνικών»).
 - ◆ **Την ιδιότητα** («Τους ακολουθούσαν τα πουλιά της θάλασσας»).
 - ◆ **Το σκοπό ή τη χρήση** («Παράγγειλε τα ρούχα του γάμου»).
 - ◆ **Την αιτία** («Τον αρρώστησε ο πόνος του χωρισμού»).
 - ◆ **Το σύνολο** και ονομάζεται **γενική διαιρετική** («Η πλειοψηφία των μαθητών θέλει ένα καλύτερο εξεταστικό σύστημα»)
 - ◆ **Κ.λπ.**
 - Οι ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται:
 - ◆ Για να ορίσουν ακριβέστερα το ουσιαστικό που προσδιορίζουν, προσθέτοντας ένα ιδιαίτερο και γνωστό γνώρισμα σ' αυτό ή απλώς για να το χαρακτηρίσουν και ονομάζονται **παράθεση** («Του μίλησα για την αγάπη, το πιο όμορφο συναίσθημα»). Η παράθεση μπορεί να αναλυθεί με αναφορική πρόταση, οπότε εννοείται το «ο οποίος, -α, -ο», («Του μίλησα για την αγάπη, η οποία είναι το πιο όμορφο συναίσθημα»). Παράθεση θεωρείται και ο ομοιόπτωτος προσδιορισμός που δηλώνει τη σχέση **περιέχοντος και περιεχομένου** («ένα ποτήρι γερό»), **διαιρεμένου όλου και εκείνων που το αποτελούν** («ένα κοπάδι πρόβατα») κ.λπ.
 - ◆ Για να διασαφηνίσουν-επεξηγήσουν το ουσιαστικό που προσδιορίζουν, όταν η έννοια του είναι γενική και κάπως αόριστη και ονομάζονται **επεξήγηση** («Εγώ είμαι, ο Γιώργος»), οπότε εννοείται το «δηλαδή».
- Πώς μπορούμε να διακρίνουμε την παράθεση από την επεξήγηση:**
Στην παράθεση από μια έννοια ειδικότερη (μερικότερη) πηγαίνουμε σε μια άλλη έννοια γενικότερη. Η πορεία δηλαδή είναι από το μερικό στο γενικό (π.χ. «Η Κατερίνα, η φίλη μου, κέρδισε το στοίχημα.»).
- Στην επεξήγηση συμβαίνει το αντίστροφο, από μια έννοια δηλαδή γενικότερη πηγαίνουμε σε μια έννοια μερικότερη. Η πορεία είναι από το γενικό στο μερικό (π.χ. «Η φίλη μου, η Κατερίνα, κέρδισε το στοίχημα.»).